

DIENST

Jongerenwerk!

Onderling en/of ouderling in pastoraat

M/V in de kerk

56e jaargang nummer 5

november
2008

In dit nummer

119
Redactioneel

Anne Jan Kruizinga

120
M/v in de kerk
**Synode volgt voorstellen
deputaten**

Annemiek de Jonge

121
m/v
Missionair aspect onderbelicht

Annemiek de Jonge

127
Ambtsdragers
Hoorders gezocht!

Pieter Zwart

128
Kleine kringen
**Onderling en/of ouderling
in pastoraat**

Harm Jansen

129
Diakenen
De diaken in gebed

Dirk-Albert Prins

135
Ambtsdragers
Feitelijke onttrekking

Kornelis Harmannij

136
Steunpunt Gemeenteopbouw
Jongerenwerk

Anne Jan Kruizinga

141
Diaconaat
**Hoe benut diaconie algemene
instellingen?**

Dirk-Albert Prins

142
Bijbel op bezoek
Mijn hart en mijn lijf

Hans Slotman

143
Echtscheiding
Als christenen uit elkaar gaan.. Henk Messelink
Ineke van Dongen, Dirk-Albert Prins

144
Diaconaat
**Bemoeizorg als diaconaal instrument voor
onbereikbare problemen** Dirk-Albert Prins

145
Generaal Deputaatschap
**Gereformeerde diaken is vitaal, maar nog
te weinig zichtbaar** Kees van Dusseldorp

DIENTST

56e jaargang 2008

nummer 5

november 2008

DIENTST geeft concrete toerusting en ondersteuning, gericht op de dagelijkse praktijk in de gemeente, ten behoeve van bijzondere pastorale en/of diaconale taken in de gemeente. DIENST richt zich op ambtsdragers, predikanten, kerkelijk werkers en het gemeentepastoraat/diaconaat binnen de gereformeerde kerken (vrijgemaakt).

Redactie:

Gerdien Bredenhoff - redactieassistent
Peter van de Kamp, Zwolle
Anne Jan Kruizinga, Hardenberg, eindredacteur
Jacqueline van der Ziel-Visser, Zwolle
Henk Geertsema, Zwolle

Redactiesecretariaat:

Ebel Geertsema
Kameelvlinder 16
3822 AR Amersfoort
Telefoon: (033) 480 16 60
E-mail: ebel@geertsema.com

Administratie:

J.A. Kieft-Boersema
Catharinadaal 33, 6715 KA Ede
fax (084) 716 54 15
E-mail: administratie.dienst@kiefte.net

Nieuwe abonnees en adreswijzingen dienen **schriftelijk** aan de administratie doorgegeven te worden.

Betaling van abonnementsgeld te voldoen na ontvangst van acceptgiro of factuur.

Abonnementsprijs: € 7,20 per jaar.

Gironummer 4921087
t.n.v. Stichting Dienst, Ede

Artikelen uit Dienst zijn op cassette beschikbaar voor mensen die een leeshandicap hebben.
Info: Stichting De Luisterpost / Bralectah, Zwolle
(038 - 427 04 48). E-mail: lpb@gbouw.nl

ISSN 0167 - 2401

Artikelen in Dienst zijn digitaal
beschikbaar via de website:
www.blad-dienst.nl

Redactioneel

De positie van de vrouw in de kerk

Anne Jan Kruizinga

Als er in het afgelopen jaar één onderwerp stevig op de kerkelijke agenda is gezet, dan is het wel die over de positie van de vrouw in de kerk. Niet alleen de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 sprak er uitgebreid over, ook op de jaarlijkse dag van Sensor 2008 stond dit onderwerp centraal. Daarnaast was er onlangs nog de prekenwedstrijd voor studenten welke werd uitgeschreven door het Nederlands Dagblad en Sensor.

De wedstrijd werd uitgeschreven naar aanleiding van een onderzoek onder studenten over hun beleving van de kerkdienst. Uit de inzendingen werden uiteindelijk drie preken genomineerd. Twee daarvan waren geschreven door een vrouw. En de winnares, een vrijgemaakt-gereformeerde studente theologie, stak in een interview niet onder (preek) stoelen of (kerk)banken dat predikant worden haar geweldig lijkt. En ze denkt ook dat God haar daarvoor de gaven heeft gegeven. Maar voorlopig is het nog niet zo ver. En of het er binnen onze kerken ooit van zal komen is nog maar de vraag.

Tijdens de afgelopen synode in Zwolle-Zuid overhandigden de afvaardiging van één van onze zusterkerken in Zuid-Afrika de Nederlandse synode een studie over dit onderwerp. Een uitvoerig rapport waar zij op wetenschappelijk niveau bijna vijftien jaar hebben gewerkt hebben! En zij gaven de synode ook een paar adviezen mee: 'Haast u langzaam!' en 'Probeer iedereen in het proces van bezinning positief te betrekken.' De besluiten van de synode gaan ook in die richting. Immers, de studie begon in onze kerken in 2005 waar de synode van Amersfoort een studieopdracht gaf om de vragen te inventariseren die er in de kerken leven over de taken van vrouwen. Die vragen werden gepresenteerd aan de synode

van Zwolle-Zuid 2008, die vervolgens aan deputaten een vervolgoopdracht gaf. Zo wordt er ondermeer geld beschikbaar gesteld om binnen de TUK een speciaal onderzoek over dit onderwerp te doen. Zo de Here wil en wij leven, zal het onderwerp op de GS van Harderwijk 2011 opnieuw op de agenda staan.

Ook in Dienst hebben we al meerdere malen aandacht aan dit onderwerp besteed. Artikelen geschreven vanuit verschillende invalshoeken. Deze keer geven we de pen aan Anne-miek de Jonge, hoofddocent missiologie aan de opleiding godsdienst pastoraal werk van de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle.

In de afgelopen periode heeft de redactie een begin gemaakt met een evaluatie van de huidige opzet van Dienst. Een proces waar we voorlopig nog wel mee bezig zullen zijn. Dat is trouwens ook de opdracht van ieder zichzelf respecterende redactie. Nadenken over de vraag of je blad nog wel aan haar doel beantwoordt. Zo'n bezinning gaat over inhoud en uitvoering. En natuurlijk zullen we ook de mogelijkheden van het digitale tijdperk in ons evalueren meenemen. We houden ons aanbevelen voor ideeën van de kant van u als lezer. Eventuele reacties kunt u sturen naar het redactiesecretariaat.

Namens de redactie wens ik u weer veel leesplezier toe!

M/V in de kerk

Synode volgt voorstellen deputaten

De generale synode heeft in september de voorstellen van de deputaten M/V in de kerk aangenomen. Het deputaatschap, dat door de vorige synode werd benoemd om problemen en vragen uit de kerken te analyseren, krijgt een vervolgopdracht:

- de Theologische Universiteit in Kampen krijgt geld voor speciaal theologisch onderzoek;
- de bezinning in de kerken wordt gestimuleerd via studiemateriaal en publicaties;
- om zelf te onderzoeken binnen welke kaders mannen en vrouwen zullen kunnen en mogen dienen in pastorale en diaconale taken.

Met de rubriek M/V in de kerk wil Dienst aandacht besteden aan dit proces. Daartoe hebben we een aantal invalshoeken gekozen. Maarten en Nienke Verkerk, die zich intensief met dit onderwerp bezighouden, lieten in de eerste aflevering hun licht schijnen over vrouwelijke gaven en mannelijke ambten.

Deze keer is het woord aan Annemiek de Jonge, vrouw en theoloog.

Missionair aspect onderbelicht

Vrouwenvraagstuk maakt kerk onaantrekkelijk

Annemiek de Jonge

Al sinds een paar maanden bezoekt Marleen regelmatig op zondagavond een kerk midden in de stad. Een half jaar geleden ontmoette ze een medestudent waarmee ze in gesprek kwam over geloven in God. Na een aantal goede gesprekken nodigde deze student haar uit om mee te gaan naar de kerk. Ze woonde een kerkdienst bij, waarin allerlei vreemde dingen gebeurden, maar die ze zich toch vooral herinnert door de sfeer die er hing. Ze voelde zich er thuis en was verrast dat het precies ging over de dingen waar zij mee bezig was. Het verhaal van de man vooraan daagde haar uit om na te denken over de manier waarop ze haar leven vorm gaf en over de keuzes die ze maakte. En hij wist dat alles te verbinden met de God in wie hij zelf heel duidelijk geloofde. Ja, die kerkdiensten spraken aan en ook de bijbelkringen die ze door de week ging bezoeken, waren een verrijking.

Maar nu was er iets geeks gebeurd: ze was er in een gesprek achter gekomen dat die kerk waar zij zich zo thuis voelde eigenlijk een vrouwenvriendelijke kerk was. Zo'n kerk waar vrouwen niet serieus genomen werden en waar ze alleen als vulling van de kerkzaal fungeerden. Mannen regelden hier de boel en verboden vrouwen om leiding te geven en voor te gaan in een dienst. Van zo'n kerk kon je als zelfstandige, hoogopgeleide vrouw toch geen lid worden? Hoe kon dat nou? Had ze zich dan zo vergist in deze mensen? Vrouwen als Marleen kom je in kerkplantingsprojecten regelmatig tegen. Ze willen Jezus gaan volgen en voelen zich thuis in de diensten, maar ervaren grote problemen wanneer ze erachter komen dat vrouwen in deze kerk niet dezelfde mogelijkheden hebben als mannen.

Bij het lezen van het rapport M/V viel mij op dat reacties uit de wereld om ons heen en

problemen als die van Marleen, erg weinig aan bod komen. Veel onderzoek werd gedaan naar de mening van kerkleden, maar weinig werd ingegaan op de uitstraling die de kerk heeft naar buiten toe. Ten onrechte, want dit aspect mogen we naar mijn mening niet laten liggen.

Gelijkheid en vrijheid

In de Nederlandse samenleving anno 2008 is het heel moeilijk uit te leggen dat vrouwen geen ambtsdrager mogen worden in onze kerken. Dat komt voornamelijk doordat gelijkheid en vrijheid twee typisch Nederlandse idealen zijn. De uitwerking van het gelijkheidsideaal is te zien op veel plaatsen. Het Nederlandse bedrijfsleven kent bijvoorbeeld het vrij unieke systeem van een ondernemingsraad, waarin alle lagen van het personeel zijn vertegenwoordigd en die sommige beslissingen van

het management kan terugdraaien. Het Nederlandse poldermodel, het vleesgeworden gelijkheidsoverleg, is tot ver over onze grenzen bekend. Dit geldt ook als je het hebt over de verhouding tussen mannen en vrouwen. Beiden hebben gelijke rechten en plichten, beiden moeten financieel onafhankelijk zijn en moeten zich gelijk kunnen ontplooiën. Ongelijkheid op grond van sekse wordt gezien als discriminatie.

Daarnaast is persoonlijke vrijheid volgens recent gepubliceerd onderzoek de hoogste waarde van veel Nederlanders. Mannen en vrouwen in Nederland zijn dus erg gevoelig voor zaken die hun persoonlijke vrijheid beperken. Tolerantie en niet-inmenging zijn heilige huisjes. Regels van bovenaf die mensen beperken in hun bewegingsvrijheid, zonder dat duidelijk is waarom, worden niet gepikt. Vanuit deze korte schets van de Nederlandse waarden is het wel begrijpelijk dat mensen die niet zijn groot geworden in de kerk, grote moeite hebben met de idee dat vrouwen, omdat ze vrouw zijn, beperkt worden binnen de kerk. Zij hebben niet dezelfde rechten als mannen en worden in hun ogen dus gediscrimineerd.

Scheiding binnen/buiten

Op grond van veelgehoorde uitspraken als: 'Bij mensen in de kerk speelt precies hetzelfde als bij mensen buiten de kerk' of: 'De cultuur waarin wij kerkmensen leven beïnvloedt ons heel duidelijk', zou je nu verwachten dat het vrouwenprobleem 'binnen de kerk ook echt als een probleem ervaren wordt. Wat

echter uit het onderzoek van deputaten blijkt, is dat een heel groot deel van de mensen binnen de kerk helemaal niet vindt dat er sprake is van een probleem. Zij hebben niet het gevoel dat vrouwen direct in het ambt van diaken, ouderling of predikant zouden moeten worden toegelaten. En ze hebben zeker niet het gevoel dat vrouwen in de kerk ondergeëvalueerd worden. Er is een soort scheiding

opgetreden tussen het leven in en het leven buiten de kerk. In de samenleving zijn ze voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen, in de kerk kunnen ze er prima mee leven dat dat niet zo is.

We doen toch alles al...

Voor een deel komt deze ongevoeligheid voor de problematiek voort uit dat dagelijks leven de urgentie van het probleem door de meeste vrouwen niet gevoeld wordt. Zoals het rapport ook uitwijst, worden vrouwen eigenlijk voor alle taken in de kerk wel ingezet. Ze zijn catecheet, dia-

cones, pastoraal-bezoeker, jeugdwerker of lid van een stuurgroep of commissie. Ze maken beleid en voeren dat uit, op allerlei vlak wordt van hun gaven gebruik gemaakt. Uiteindelijk is het enige dat ze niet mogen: tucht uitoefenen en preken maken.

En laten we eerlijk zijn, er zijn maar weinig vrouwen die deze klussen ambiëren. Bovendien, en daar zijn ze misschien wel vrouw voor, zitten ze er niet zo mee dat ze deze dingen uitvoeren zonder dat ze daarvoor waardering in de vorm van status krijgen. Kortom: waarom zouden ze zich druk maken, in de praktijk doen ze toch bijna alles wel.

Daarnaast valt op dat wanneer je met hen in gesprek gaat veel vrouwen direct komen met

Veel onderzoek werd gedaan naar de mening van kerkleden, maar weinig werd ingegaan op de vitstraling die de kerk heeft naar buiten toe

Waarom zouden vrouwen zich druk maken, in de praktijk doen ze toch bijna alles wel en "Ach, ik wil toch niet in de kerkenraad"

opmerkingen als: 'Ach, ik wil toch niet in de kerkenraad'. Of: 'Als wij dat zouden mogen doen, dan zouden al die mannen het toch direct laten afweten? Dat is ook niet goed. Het is maar gelukkig dat alleen mannen ambtsdrager mogen worden, anders zag je ze nergens meer.' Dit zijn geen principiële argumenten, maar praktische bezwaren of puur persoonlijke overwegingen.

Verlegenheid

De vraag is of deze argumenten wel zo ter zake doen of dat ze een bepaalde verlegenheid rond dit onderwerp maskeren. Het zou dan zo zijn dat vrouwen, omdat ze geen principiële argumenten hebben, hun toevlucht nemen in praktische bezwaren. In mijn omgeving signaleer ik veel dat mensen eigenlijk niet zo goed weten wat ze aanmoeten met de zwijgtteksten en de teksten die aangeven dat de man het hoofd is van zijn vrouw. Ze zijn er nog steeds aan gewend om te vinden dat vrouwen geen ambtsdrager mogen worden en dat de man het hoofd is, maar wanneer je hen vraagt naar praktische invulling van beide uitspraken, blijft het stil. Bijna niemand durft nog hardop te zeggen dat de man in het huwelijk uiteindelijk de beslissingen neemt of dat mannen nu eenmaal meer talent hebben voor leiding geven dan vrouwen.

Veel mensen in de kerk zijn steeds meer gaan denken vanuit de gaven die God ieder mens geeft. Het doel in hun leven is die gaven zo goed mogelijk in te zetten en te ontwikkelen. Die gedachte valt heel moeilijk te combineren met de idee dat vrouwen met leidinggevende capaciteiten die niet zouden mogen inzetten in de gemeente van Christus. Men

wil graag recht doen aan alle Schriftwoorden, maar weet op dit punt niet goed hoe.

Vanuit verlegenheid met het onderwerp ontstaat dan zomaar de praktijk, dat men moeilijke teksten maar liever vergeet en aan de slag gaat met teksten en godsbeelden die meer aanspreken.

Zelfbeeld van vrouwen

Deze trend zag ik ook toen ik naar aanleiding van een workshop op een vrouwencongres van de CU, met een aantal vrouwen doorpraatte over hun zelfbeeld. De workshop ging over het zelfbeeld van vrouwen in bijbels perspectief. Ik had een heel aantal teksten geselecteerd die iets zeiden over vrouwen, over mens-zijn en over het leven door de Geest.

Bijna niemand durft nog hardop te zeggen dat de man in het huwelijk uiteindelijk de beslissingen neemt of dat mannen nu eenmaal meer talent hebben voor leiding geven dan vrouwen

Opvallend was dat bijna al deze vrouwen hun zelfbeeld lieten bepalen door teksten die gingen over mens-zijn voor Gods aangezicht en beeld van God zijn. Ook spraken teksten die gingen over het leven door de Geest hen erg aan.

Wanneer ze die lazen wisten ze dat ze zondig waren maar dat ze door de kracht van de Geest steeds verder mochten groeien in geloof en liefde. Teksten als 1 Kor. 14 of 1 Tim 2 deden ze af als niet ter zake doende voor hun zelfbeeld en de praktijk van hun leven.

Het zou de moeite waard zijn om eens onderzoek te doen naar de vraag in hoeverre mensen deze verlegenheid inderdaad ervaren en wat er precies de oorzaak van is. Is het misschien zo dat mensen geneigd zijn in de praktijk van hun leven een selectie te maken van bijbelteksten die hen aanspreken of op dat moment goed uitkomen?

Vreemde ogen dwingen

Zolang mensen binnen de kerk niet geconfronteerd worden met anders denken, kunnen ze hun ogen sluiten voor het feit dat ze eigenlijk niet zo goed weten wat de positie van de vrouw in de kerk is. Maar in de confrontatie met mensen van buiten ontdek je de zwakke plekken binnen. Pas wanneer je aan een ander moet uitleggen waarom vrouwen in jouw kerk geen preek mogen maken maar wel cateheet mogen zijn. Of dat ze niet in het leidinggevend college mogen zitten maar wel beleidsstukken mogen schrijven, pas dan ontdek je dat je geen duidelijk en overtuigend verhaal hebt. Het brengt ook je eigen twijfels en onzekerheden aan het licht. Want hoe heeft God het nu bedoeld? Hoe zit het met gaven die vrouwen krijgen? Kunnen ze die inzetten? En hoe dan? Is het gelijkheids-ideaal van de Nederlander ook een ideaal dat God heeft of juist niet?

De vreemde ogen van de buitenstaander dwingen je na te denken over het 'verhaal' dat je hebt over mannen en vrouwen die Gods beeld zijn. En dat niet alleen. Ze laten je ook zien dat het belangrijk is om een duidelijke visie te hebben. Omdat je zonder zo'n visie een stuk van je geloofwaardigheid en aantrekkelijkheid voor buiten verliest. Mensen van buiten hebben recht op onze christelijke visie op mannen en vrouwen en hun leven in het Koninkrijk.

Wanneer je intern redeneert, kun je zoals de synode heeft besloten de tijd nemen om fun-

damentele studie op lange termijn te gaan doen en om een studiegroep te gaan laten kijken of er besluiten moeten worden genomen op korte termijn. Extern geredeneerd is die tijd er niet. We hebben snel een duidelijk en overtuigend verhaal nodig, is het niet kerkbreed, dan in ieder geval plaatselijk.

Kerkbreed of plaatselijk?

Kan dat wel, een plaatselijk verhaal? Kunnen we op zo'n belangrijk punt als de positie van de vrouw verschillende meningen accepteren? Begrijpt u mij goed: ik houd hier geen pleidooi om iedere plaatselijke kerk dit maar lekker zelf te laten uitzoeken. Zo van, wat je ook vindt, het maakt niet uit. Of: ieder zoekt een clubje waar hij of zij zich prettig bij voelt. Ik erken zeker het belang van een kerkbrede bezinning. Ik onderstreep dan ook het advies van de deputaten, dat door de synode is overgenomen, om te proberen bezinning binnen de kerken op gang te brengen.

Ik vind echter ook dat de roep van de buitenwereld om een duidelijke visie erg serieus genomen moet worden. En die roep zal op de ene plaats duidelijker en harder zijn dan op de andere. In de inleiding noemde ik de kerkplantingsprojecten al; binnen dergelijke projecten kan men niet wachten op een brede bezinning die waarschijnlijk behoorlijk veel tijd gaat vragen. Men moet daar aan de slag kunnen en duidelijkheid kunnen geven.

Wat mij betreft is het in ieder geval het over-

Zolang mensen binnen de kerk niet geconfronteerd worden met anders denken, kunnen ze hun ogen sluiten voor het feit dat ze eigenlijk niet zo goed weten wat de positie van de vrouw in de kerk is

Mensen van buiten hebben recht op onze christelijke visie op mannen en vrouwen en hun leven in het Koninkrijk

wegen waard of er binnen een kerkverband ruimte is om op verschillende manieren het getuige-voor-de-wereld-zijn vorm te geven. Vooral omdat de context van iedere gemeente verschilt.

Hermeneutiek

De deputaten geven mijns inziens terecht aan dat de materie complex is. Als christenen geloven we dat God ons in de Bijbel laat zien hoe we Hem moeten dienen. Maar dat betekent niet dat je bijbelteksten zonder enig nadenken direct in de praktijk kunt toepassen. Wanneer je met de bijbel bezig bent, ben je voortdurend op zoek naar Gods bedoeling: wat wil Hij ons leren in de Bijbel? Hoe moeten we wat er geschreven staat uitleggen? De manier waarop je bepaalde teksten uitlegt, heeft alles te maken met je visie op de Bijbel en de toepassing daarvan vandaag ofte wel met de hermeneutiek.

Volgens mij is het zeer terecht om hermeneutische kwesties ter sprake te brengen als het gaat om de exegese van de zwijgtteksten. De keerzijde is echter dat de discussie zo wel heel beladen wordt. Het standpunt over 'de vrouw in het ambt'

fungeert dan als een sjibbolet voor vrijzinnigheid. En dat werkt niet mee aan een open discussie over dit onderwerp.

Angst

En een open discussie is nodig om met elkaar verder te komen. Om te leren zien dat verschillen van mening niet beangstigend hoeven zijn maar juist ook heel verrijkend kunnen werken. Want dat is tenslotte wat ik

Het standpunt over 'de vrouw in het ambt' fungeert dan als een sjibbolet voor vrijzinnigheid. En dat werkt niet mee aan een open discussie over dit onderwerp.

proef in het rapport: angst om op welke manier dan ook uitspraken te doen. Het lijkt erop dat de deputaten en de synode zo weinig mo-

gelijk de kans willen lopen dat ze mensen tegen zich in het harnas jagen. Misschien is dat in dezen een wijze manier van doen, maar ik krijg wel eens de idee dat hierin vooral gehandeld wordt vanuit angst. Angst voor boze brieven en ingezonden stukken. Angst voor discussies op hoge

toon waarin mensen elkaar niet begrijpen. Angst om in de vrijzinnige hoek te worden geplaatst. Angst voor wat komen gaat: als we onze standpunten op dit van oudsher belangrijke punt herzien, wat is er dan nog wel duidelijk. Lopen dan niet alle standpunten de kans om herzien te worden? Waar kunnen we elkaar dan nog op aanspreken? Wat bindt ons dan nog samen?

We hebben een duidelijke en overtuigende bijbelse visie op man en vrouw nodig en angst voor onenigheid binnen onze eigen geledingen mag ons daar niet van afhouden

Als we de discussie over de positie van de vrouw intern blijven voeren, dan kunnen we de confrontatie met onze angst nog wel even uit de weg gaan. En zolang we niet naar buiten treden, worden we ook niet in verlegenheid gebracht. Maar dat gaat dan wel ten koste van Gods be-

doeling met de kerk. Hij heeft ons namelijk bij elkaar gebracht om in de wereld te getuigen van Zijn Koninkrijk.

Conclusie

De deputaten geven in dit rapport een mooi en duidelijk overzicht van de problemen die spelen rondom de vraag naar de positie van de vrouw in de kerk. Wat mij betreft is vooral opmerkelijk datgene wat er niet speelt.

Vrouwen (en mannen) binnen de kerk voelen de problemen veel minder dan mensen buiten de kerk. En dat terwijl je in de praktische vertaling van relevante Bijbelteksten een grote verlegenheid ziet.

Conclusies en aanbevelingen van de deputaten zijn goed te begrijpen, maar hebben wat mij betreft te weinig oog voor de wereld waarin wij kerk zijn en de vragen die vanuit die wereld aan ons gesteld worden. Het besluit van de synode onderstreept naar mijn mening nog eens dat er in dezen voornamelijk intern geredeneerd wordt.

Daarbij wordt dan echter vergeten dat de kerk een roeping heeft in de wereld. We hebben een duidelijke en overtuigende bijbelse visie op man en vrouw nodig en financiële problemen of angst voor onenigheid binnen onze eigen geledingen mag ons daar niet van afhouden.

Annemiek de Jonge is hoofddocent missiologie aan de opleiding godsdienst pastoraalwerk van de Gereformeerde Hogeschool.

Stichting **Zo'n** **vakantie**

Stichting Zo'n Vakantie bemiddelt in vakanties voor broeders en zusters die om financiële redenen niet op vakantie kunnen!

Heeft u een vakantiewoning of caravan die u in het hoogseizoen één of meerdere weken kosteloos aan hen ter beschikking wilt stellen?

Denkt u zelf voor bemiddeling in aanmerking te komen?

Wilt u ons werk met een gift steunen? Ons gironummer is: 2698303.

Voor meer informatie of folder + aanmeldingsformulier:

Stichting Zo'n vakantie
p/a Burg. Vos de Waelstraat 2, 8011 AT ZWOLLE
zonvakantie@gbouw.nl, tel. 038 – 420 16 29

Ambtsdragers

Hoorders gezocht!

Pieter Zwart

U bent begaan met mensen die zich in moeilijke situaties bevinden. U weet dat er veel mensen zijn die lijden door eenzaamheid, die moeilijkheden in hun relatie ondervinden, die geestelijk even in een dal zitten. Onder deze mensen zitten ook mantelzorgers. Mensen die meer dan eens ervaren dat deze zorg hen bij tijd en wijle heel erg zwaar valt. U zou ze graag een handje willen helpen en hebt enige ervaring met het voeren van pastorale of diaconale gesprekken en bij voorkeur een PPT opleiding afgerond. Telecounseling-Plus biedt u daarvoor de kans. Via ons kunt u zich op vrijwillige basis inzetten voor telefonische hulpverlening. En u hoeft er de deur niet voor uit.

Pieter Zwart

De vrijwilligers van TCPlus willen vanuit hun christelijke bewogenheid iedereen die daar behoefte aan heeft, telefonisch een luisterend oor en een goed gesprek bieden. Wij ervaren dagelijks dat dit voor mensen een enorme opluchting kan betekenen. Soms

TC PLUS
STICHTING TELECOUNSELING PLUS

blijkt meer of specifieke hulp nodig te zijn en wordt desgewenst doorverwezen naar instanties met een vergelijkbare kerkelijke achtergrond.

Zo wordt, als blijkt dat de beller een mantelzorger is die behoefte heeft aan praktische hulp, contact gelegd met de afdeling Vrijwillige Thuishulp van de Nederlandse Patiënten Vereniging.

Het werk van TCPlus is een aanvulling op bestaande hulpverlening en kerkelijk pastoraat en gebeurt dagelijks, voornamelijk tijdens de uren van avond en vroege nacht.

Door de verwachte toename van het aantal gesprekken en de start van het project Mantelzorgondersteuning hebben wij dringend meer vrijwilligers nodig. Aarzel niet! Neem contact op met dhr. Zwart 036 - 5221138. Of bezoek www.telecounselingplus.nl.

Kleine kringen

Onderling en/of ouderling in pastoraat

Harm Jansen

De kerkenraad van de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt (GKv) te Zeist heeft begin 2004 besloten een kringenstructuur in te voeren. Dit was één van de uitkomsten van een herbezinging van de gemeente op het (pastoraal) gemeente-zijn. Een kring of huiskring is gedefinieerd als 'een willekeurige groep van circa 10 à 15 gemeenteleden die regelmatig buiten de erediensten samenkomen voor onder meer bijbelstudie en gebed onder leiding van een kringleider'.

Er is naar gestreefd de kringen een relatief zelfstandige plaats te geven. Daarnaast wilde men een duidelijke relatie met de ambtelijke verantwoordelijkheid (ouderlingen en diakenen) aanbrengen. Dit is ingevuld door vooral rond het jaarlijks individueel pastoraal huisbezoek een prioriteitstelling aan te brengen in de af te leggen bezoeken en de wijze waarop het huisbezoek zal plaatsvinden.

Een zekere spanning is blijven bestaan in de mate van 'het uit handen geven' van de pastorale zorg door de kerkenraad aan de kringen in het algemeen en de kringleider in het bijzonder. Wat is de achtergrond van deze 'spanning'?

Sommige leden van de kerkenraad leggen meer nadruk op de noodzaak van individueel huisbezoek en denken meer vanuit de ambtelijke verantwoordelijkheid. Andere leden van de raad nemen hun uitgangspunt in de kring en de zorg voor elkaar, terwijl zij aan de ambtsdrager een eindverantwoordelijkheid toedenken.

Deelname aan kringen is voor gemeenteleden in Zeist niet verplicht. De kerkenraad heeft gekozen om geleidelijk toe te groeien naar een situatie van alleen maar kringen. Nieuwe gemeenteleden worden wel aan een kring toebedeeld, maar ook voor hen geldt deelname op basis van vrijwilligheid. Gemeenteleden die niet in een kring zitten zijn ingedeeld in geografische wijken. Op dit moment blijkt dat gemeenteleden voor ca. 50% deelnemen aan de huiskringen.

Dit relatief lage percentage baart de kerkenraad zorgen en maakt dat de discussie over het wel of niet structureren van de gemeente in wijken of kringen voortduurt. Is het groei-model ten einde of moeten we constateren dat het kringenmodel pastoraal gezien niet werkt?

Pastorale spits

In het kader van een afstudeerproject voor Kerkelijk werker aan de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle is aan mij gevraagd de ontstane situatie te onderzoeken en met aanbevelingen te komen hoe nu verder. In de periode november 2007 tot en met mei 2008 heb ik mij ondergedompeld in deze middel-grote gemeente met ruim 300 leden in het midden van ons land. Ik heb in mijn onderzoek nadrukkelijk voor een pastorale spits gekozen. Aan het werken met kringen of mi-

niwijken zitten ook elementen van bijvoorbeeld diaconale aard of gemeente opbouw. Deze aspecten zijn onderbelicht gelaten. In het onderzoek heb ik mij gericht op het functioneren van de kringleider en de ouderling in relatie tot een ieders rol in het *onderling pastoraat* met kringen als basisstructuur voor de pastorale zorg in de GKV te Zeist.

Resultaten onderzoek kringleiders

In de GKV te Zeist zijn ca 150 gemeenteleden ingedeeld in een kring. Er functioneren 10 kringen, waaronder een Emmaüskring speciaal gericht op gemeenteleden die pas tot geloof en bij de gemeente zijn gekomen. Daarnaast zijn ca. 145 leden ingedeeld in een geografische wijk. Voor hen is deelname aan de kring (nog) een brug te ver. Onder deze groep vallen ook de bewoners van het verpleeghuis De Wijngaard te Bosch en Duin. Aan de kringen zijn in de regel 2 kringleiders verbonden. Bij 6 van de 10 kringen is dit een echtpaar. Verder zijn per kring een ouderling en een diaken werkzaam. Zij kunnen meerdere kringen onder zich hebben. De belangrijkste bevindingen uit het onderzoek onder de 18 kringleiders in de GKV te Zeist zijn in de volgende concluderende opmerkingen samen te vatten:

1. De meeste tijd besteedt een kringleider aan het organiseren van kringavonden en de minste tijd aan overleg met zijn/haar kringouderling.
2. Kringleiders vinden de samenwerking met de kerkenraad moeizaam.
3. Kringleiders zien zichzelf over het algemeen als leider en stimulator van de kring en niet als een ouderling of diaken zonder ambtelijke status.
4. In de kring is het moeilijk om elkaar zonde te belijden en terecht te wijzen of te vermanen.
5. Aan de andere kant is het wel goed moge-

lijk om elkaar te bemoedigen, te troosten, naar elkaar om te zien, elkaar op te bouwen in het geloof en elkaar te dienen.

Resultaten onderzoek ouderlingen

De belangrijkste conclusies uit het onderzoek onder de 9 ouderlingen van de kerkenraad van de GKV te Zeist zijn de volgende:

- Ouderlingen besteden veel tijd aan vergader- en overig beheerswerk, het individueel huisbezoek en de pastorale zorg aan kringleden komen hierdoor in de verdrukking.
- Huiskringen op zich zijn geen sta in de weg om als ouderling pastorale zorg te verlenen.
- Kringleden ontvangen niet of slechts in enkele gevallen individueel huisbezoek van een ouderling.
- Ouderlingen bidden niet of nauwelijks voor kringleden en kringleiders.
- Een kringenstructuur wordt gezien als een vorm van pastoraat die Christus bedoeld heeft en helpt de ouderling bij zijn pastorale taak.

Conclusies en aanbevelingen

Allereerst, de kringenstructuur voldoet als grondmodel voor het onderling pastoraat. Cruciaal is echter dat over het onderling pastoraat in de gemeente en de onderscheiden rollen voor kringleider en ouderlingen een duidelijke visie wordt geformuleerd. *(Zie voor een aanzet hiertoe het laatste gedeelte van dit artikel (Visie op onderling pastoraat in de gemeente).)*

Verder zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen de volgende:

De gedeeltelijke invoering van kringen, naast de wijken, werkt het goed functioneren van zowel kringleiders als ouderlingen tegen.

Aanbeveling 1

Houd de overgangsfase van wijk-gericht naar kringgericht werken zo beperkt mogelijk en kies uiteindelijk eenduidig en duidelijk voor 1-model.

Het pastoraat komt in de kringen goed tot zijn recht, maar is eenzijdig gericht op het ondersteunen, bemoedigen en onderling opbouwen in het geloof. De pastorale taken van opzicht, vermaan en tucht, die expliciet tot het ambt van ouderling behoren, blijken in de kringenstructuur niet voldoende te werken.

Aanbeveling 2

Werk als kringleiders en ouderlingen intensief samen en besteed genoeg tijd aan onderling overleg over de pastorale zorg in de kring. Stem met elkaar zorgvuldig af waar en op welk moment specifiek (vermaan-, psycho-, etc.) pastoraat noodzakelijk is.

Ouderling en onderling

De ouderlingen zijn samen met de predikant verantwoordelijk voor visie en beleid, voor organisatie en goede voortgang

inzake het pastoraat in de gemeente. Pastoraat is een kernactiviteit van de kerk, waarmee verschillende 'kerkmensen' bezig zijn: gemeenteleden en kringleiders in de huis-kringen en ouderling-ambtsdragers voor de gemeente als geheel. Samen maken dit onderling- en ambtelijk pastoraat deel uit van het totale pastoraat in de kerkelijke gemeente. Daarin is ieder op basis van zijn eigen verantwoordelijkheid en taakstelling bezig in dienst van het Koninkrijk van God.

De kringleiders vormen een cruciale spil in het coördineren van de onderlinge ontmoeting van kring- of gemeenteleden in de huizen. Deze geregelde, onverwachte of spontane ontmoetingen zouden ertoe moeten leiden dat een ieder aangespoord en bemoedigd wordt in het leven met God waarin Christus centraal staat. Aan dat *onderlinge* pastoraat mogen de *ouderlingen* leiding geven en een stimulerende en toerustende rol vervullen voor gemeenteleden om elkaar lief te hebben, (1 Tess. 3:12 en Rom. 13:8), maar ook om waar nodig, elkaar terecht te wijzen en te vermanen, (Heb.3:13 en Rom. 15:14).

Visie op onderling pastoraat in de gemeente

In het pastoraat gaat het altijd om de zorg voor mensen, gemeenteleden, maar daarbij draait het om de Goede Herder. Pastorale zorg is: 'Zeggen dat er een Herder is'. Deze zg. herdermetafoor, een beeld uit Jezus' eigen onderwijs volgens de evangeliën (o.m. Matth. 9, Lucas 15 en Joh. 10), werkt verhelderend als we spreken en nadenken over het pastoraat in de gemeente van Christus.

Moeten we constateren dat het kringenmodel pastoraal gezien niet werkt?

We onderscheiden het ambtelijk pastoraat: voorbehouden aan de oudsten (ouderlingen en predikanten), maar daarnaast is er ook het onderlinge pastoraat. In de gemeente zijn mensen aan elkaar gegeven om als broeders en zusters hoeders voor elkaar te zijn. De Bijbel spreekt over de Filadelfia. Onderling pastoraat focust als het ware op de onderlinge zorg voor elkaar in de gemeente en is dus naast het ambtelijk pastoraat een onderdeel van het totale pastoraat. Ons uitgangspunt hierbij is de realiteit van de zorg van de

Goede Herder. Hij brengt de zijnen samen, weidt hen met het Woord, hoedt hen met zijn staf. Hij is en blijft de Opperherder (1 Petr. 5). Vervolgens onderscheiden we de volgende dimensies van inschakeling van mensen in Christus' herderschap.

1. De Goede Herder drijft zijn schapen bijeen in de schaapskooi. Mensen worden samenge-roepen in erediensten om te luisteren naar de stem van de Goede Herder. Hij is er zelf ook en geeft aan deze primaire dimensie van het pastoraat iets speciaals. Zijn zorg vertaalt zich verder in het oog hebben voor elkaar en onderlinge zorg.
2. Een tweede dimensie is de *kudde* zelf; pastoraat in onderlinge ontmoeting, want de kudde van de Herder bestaat uit mon-dige mensen die na passief ontvangen ook actief mogen geven. Deze kudde, is immers ook het lichaam waarin de leden gelijkelijk voor elkaar zorgen en niemand van de ander kan zeggen: ik heb je niet nodig.
3. Over de kudde zijn door de Herder *opzie-ners* aangesteld. De aard van hun ambt of dienst is dat zij een welomschreven taak en taakveld ontvangen en daar verant-woordelijkheid in dragen en van afleg-gen. Door E.A. de Boer is, onder meer in preken over Johannes 21: 15v, voor deze opzieners de term *herdersknechten* ont-wikkeld. Het gaat dan om vrijwilligers en professionals. Zo bezien is er een tweede-ling te maken voor de herdersknechten, als volgt:

In de kring is het moeilijk om elkaar zonde te belijden en terecht te wijzen of te vermanen

3.1 Er zijn *vrijwilligers*: ouderlingen die voor een periode geroepen worden en uit het midden van de gemeente komen. Ook kringleiders vallen hieronder.

3.2 Er zijn *professionals*: dit zijn mensen (vaak predikanten, maar ook kerkelijk werkers of specifieke psycho-pastora-le hulpverleners (afgekort PPH-sters) met bijzon-dere gaven en een speci-ale opleiding die met een dienstverband aangesteld worden.

Indien het onderlinge en het ambtelijk pastoraat op deze wijze wordt georgani-seerd gaan de herdersjongens niet aan de gemeente vooraf, maar komen ze eruit op. Zij verdringen de onderlinge zorg niet, maar versterken die juist. Ook dragen zij een totaal- en eindverantwoordelijkheid: dat niemand zorg tekort komt. Kortom, hoe beter het onderling pastoraat functi-oneert én in beeld is, des te concreter kan het bijzondere van de ambtelijke zorg tot zijn recht komen.

Harm Jansen volgt de opleiding Kerkelijk Werk bij de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle.

Diakenen

De diaken in gebed

Drempels en druk rond het bidden

Dirk-Albert Prins

Bidden, je weet dat het er bij hoort, dat het kracht geeft... en toch ga je het liever uit de weg. Bidden is voor veel diakenen een onderwerp om te omzeilen. Wel wordt ingezien dat het gebed een plek verdient in het diaconaat. Deze constatering is voor verschillende diaconieën reden geweest te bezinnen op dit onderwerp. Bij een van die diaconieën was het Diaconaal Steunpunt aanwezig. In dit artikel hiervan een weergave.

Over het gebed valt veel te zeggen. Dat blijkt wel uit het grote aantal boekjes dat over dit onderwerp is geschreven. De vormen van gebed die worden aangeprezen variëren in een brede range. Van ingetogen stil gebed, tot luidruchtige gebedssessies, binnen of buiten de samenkomsten van de gemeente. In artikelen is ook veel informatie te vinden over de plek van het diaconale gebed in de eredienst. Een aspect wat nog nadrukkelijker kan worden vormgegeven. Met de diakenen is vooral stilgestaan bij de plek die het gebed heeft in het eigen leven en van daaruit in de diaconale bezoeken. Een zoektocht naar een gebedshouding die aansluit bij de gemeente en de diaken als persoon.

Bijbelpassages

We beginnen de avond met het verzamelen van passages in de Bijbel die iets zeggen over het gebed. Iedere diaken brengt een passage in waaruit een les valt te trekken met betrekking tot dit onderwerp. Zo ontstaat een verrassende waaier aan 'gebedsteksten'. Voorbeelden hiervan zijn: 1 Tess. 3 waarin het gaat over 'onophoudelijk bidden ... om

liefde voor elkaar en ieder ander'. 'Waar twee of drie zijn vergaderd in Mijn Naam, daar ben Ik ook'. Ook het gebed van de afgedwaalde Jona werd genoemd. Terwijl hij in de vis zat smeekte hij God en werd verhoord. Hierbij kwam de waarschuwing uit Matteüs 6 aan bod, bid niet om de gunst van de mensen te ontvangen, want zij hebben hun loon reeds.

Dit bepaalt ons bij onze diepste motieven. Voor deze avond en voor al het ambtswerk dat wacht. Tot slot werd stilgestaan bij de

bemoediging uit 1 Timoteüs, dat 'de diaken die zijn werk goed doet door zijn geloof vrijuit kan spreken'.

Ervaringen

Na het verkennen van de Bijbel op dit punt is er ruimte om serieuze, ludieke en droevige ervaringen rond het gebed in het ambt te delen. Vaak is er schroom om tijdens het bezoek te bidden. Mooi is het als een gemeentelid zelf vraagt om gebed wanneer de diaken hier niet de moed voor heeft. Bemoedigend is het wanneer in veel gesprekken het gebed er als natuurlijk bij hoort. We zijn tenslotte christenen met elkaar, de liefde voor

Een gebedshouding die past bij de diaken als persoon

Christus is het voornaamste dat ons bindt. Gelachen wordt er wanneer tijdens het gebed het geheugen het even laat afweten en namen worden vergeten.

Niet iedere diaken bidt voordat hij op bezoek gaat. Meestal is drukte hiervan de oorzaak. Anderen betrekken juist hun gezin bij hun huisbezoekvoorbereiding door nadrukkelijk een zegen te vragen in het gebed tijdens de maaltijd. Een voorbereiding mét God verlaagt de drempel om tijdens het gesprek 'God aan te roepen'.

Genade

Dat we leven uit Genade en God nodig hebben in ons leven blijkt ook uit de voorbeelden die tijdens de avond worden uitgewisseld rond mensen die in zonde leven. Wat zou het mooi zijn wanneer de gemeente zo volwassen is dat niet zo omzichtig met de vertrouwelijkheid hoeft worden omgegaan, maar dat juist het onderling steunen en omzien naar elkaar de doorslag geeft. Juist elkaar helpen niet opnieuw in zonde te vallen, in plaats van elkaars misstappen te verspreiden in onderlinge circuits. Het spreekt dan voor zich dat het gebed zowel voor de ouderling als de diaken een belangrijke plek heeft in het (huis)bezoek. Ieder vanuit een eigen invalshoek.

Cultuur

Naast de persoonlijke houding van de diaken t.o.v. het gebed speelt ook de cultuur van de gemeente hierin een rol. Wat is gebruikelijk in het huisbezoek? Hoe wordt in wijkbijeenkomsten en bijbelverenigingen omgegaan met gebed? Wanneer het in een gemeente al een bijzonderheid is wanneer een diaken op huisbezoek komt, of bij het lezen uit de Bijbel

te horen krijgt 'je bent toch geen ouderling' is er sprake van een andere cultuur dan wanneer er veel gebedskringsen bestaan binnen de gemeente.

De gebedscultuur kan daarnaast per wijk, en zelfs per adres, verschillen. Dit hangt samen met de samenstelling van de wijk en de persoonlijkheid van vooral de trekkers in de wijk. Dit betekent ook dat ambtsdragers, dus ook de diaken, de cultuur op dit punt kunnen beïnvloeden.

Persoonlijkheid

Naast de kenmerken van de cultuur spelen ook persoonlijke factoren een rol. Hoe is bij de diaken de relatie met God, hoe is zijn persoonlijk gebedsleven? Wanneer er persoonlijk geen actief gebedsleven is, bestaat het gevaar dat het gebed tijdens het huisbezoek eerder een patroon wordt, dan een uiting van een relatie in verbondenheid. Het is zaak ervoor te waken dat het gebed of het lezen uit de Bijbel niet een nieuwe norm wordt, die vervolgens als leeg onderdeel een plek krijgt in het gesprek.

Ook speelt mee of de diaken makkelijk spreekt in het 'openbaar'. Dit zal dan ook tijdens het gesprek een rol spelen, maar zeker tijdens het gebed. Gedeeltelijk hangt dit af van de mate van vertrouwelijkheid die in het gebed aanwezig is, de sfeer. Het kan zelfs zijn dat het in een gesprek ongepast is om met elkaar te bidden. Vooral wanneer met elkaar niet is gesproken over het stroeve gesprek. Het gebed is niet het onderdeel 'van wat ik nog zeggen wilde, maar niet durfde'. De spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid speelt dus ook een belangrijke rol bij het be-

De diaken kan vrijuit spreken

Is gemeente volwassen genoeg om mee te leven?

palen van de plek geven van het gebed in het huisbezoek.

Keuzes

Naast de afweging tot het wel of niet bidden tijdens een gesprek zijn er keuzes te maken m.b.t. aard van het gebed. Is het een zakelijk gebed, of worden juist de gevoelens verwoord. Waak ervoor dat in het gebed alleen conclusies en oplossingen worden verwoord, maar betrek God juist bij het zoeken, het verwoorden van de vragen en moeiten die er zijn. Net als in het hele gesprek is in het gebed aandacht en tijd van groot belang. Pas ervoor op dat vanwege tijdsdruk het gebed wordt afgeraffeld. Dit vraagt om ruimte in de agenda en een duidelijke planning in het gesprek. Desnoods kan een gesprek worden afgebroken om in een vervolgesprek verder te praten.

Diaken

Vragen waarover de diaken verder dient na te denken is of het gebed ook wordt voorbereid. Of er kort of lang wordt gebeden. Of het persoonlijk of zakelijk is. Of uit het hoofd of juist van papier wordt gebeden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een 'standaardgebed'. Ook kan worden nagedacht over of de diaken alleen het gebed uitspreekt, of dat (ook) anderen in het gebed worden betrokken. Eventueel in de vorm van een kringgebed. Overval de gemeenteleden er niet mee, maar bespreek dit onderwerp met elkaar.

Inhoud

In het gebed kan aandacht worden geschonken aan blijdschap over de ontvangen gaven, over de manier waarop deze mochten

worden ingezet. Om kracht en troost bij verdriet. Om motivatie om dingen te veranderen om acceptatie van dingen die een gegeven blijken. Om verzoening of vergeving bij verstoelde verhoudingen. Om God te danken voor wie hij is.

Vervolg

Na een avond over dit onderwerp te hebben gesproken is iedereen het er over eens dat het goed is dit onderwerp 'warm' te houden. Naast het omzetten van de voornemens in de eigen gesprekken is het goed om ook binnen de diaconie aandacht te blijven houden voor dit onderwerp. Dit kan door het onderwerp regelmatig op de agenda te zetten. Ook kunnen hiervoor maatjes binnen de diaconie worden geformeerd om met elkaar over dit onderwerp door te spreken en te bidden. Iedere diaken is uniek, wat betekent, dat ook het gebed in de bezoeken bij iedereen een andere plek of vorm krijgt. Laten we elkaar in dit opzicht geen normen opleggen, maar elkaar bemoedigen en stimuleren om invulling te geven aan de relatie met God die de onderlinge verbondenheid in de gemeente kenmerkt. Zo zijn de diakenen in de gemeente herkenbaar als 'mannen vol van de Geest'.

Tips

- Bespreek met elkaar welke plek het gebed heeft in het persoonlijk leven.
- Welke plek het gebed heeft in het ambt en de bijbehorende bezoeken.
- Hoe kun je elkaar steunen in het bidden tijdens het huisbezoek.
- Bezoek of organiseer toerusting op het gebied van huisbezoek.

*Gebed afhankelijk van
gebedscultuur*

*Gebed voor mannen vol van
de Geest*

Ambtsdragers

Feitelijke onttrekking

Kornelis Harmannij

De kerkorde kent het verschijnsel 'onttrekking' niet. Soms is dat lastig, wanneer je als kerkenraad geconfronteerd wordt met iemand die zich onttrekken wil. Want hoe moet je dan precies reageren? Maar soms ook ben ik er blij om, dat de kerkorde niet van 'onttrekking' weet. Het kan helpen voorkomen dat kerkenraden zelf die richting op sturen, wanneer ze in hun maag zitten met onwillige of zelfs onbereikbare gemeenteleden. Hetzij dat men zo iemand adviseert om zich te onttrekken, hetzij dat men eenzijdig een 'feitelijke onttrekking' afkondigt. Dan moet gesteld: een onttrekking is geen kerkelijke handeling.

Iemand die zich onttrekt, is onkerkelijk bezig. Hij beschouwt de kerk niet meer naar wat ze is: de gemeenschap van hen die hun heil bij Christus zoeken. Daar kan iemand zich nooit vrijblijvend aan onttrekken! Wie dat toch probeert, verlaagt de kerk tot het peil van een gezelligheidsvereniging, waarvan je het lidmaatschap kunt beëindigen als je het op een gegeven moment niet meer zo gezellig vindt.

We zouden er daarom zelfs voor kunnen pleiten om iemand die zich zo dwaas gedraagt onder tucht te plaatsen. We moeten er echter rekening mee houden dat zo'n kerkelijk antwoord niet begrepen wordt en eerder tot verharding dan tot bekering zal leiden. We leven immers in een samenleving waarin kerkklidmaatschap een private keuze is: je kunt er lid van worden, je kunt je lidmaatschap ook opzeggen.

Het is verstandig dat de kerken hun beleid daarop hebben aangepast. Als iemand zegt

zich te willen onttrekken, zal geen kerk hem tegen zijn wil blijven handhaven als gemeentelid. Hem wordt fatsoenlijk uitgeleide gedaan. Want dat is het aanvaarden van een onttrekking: niet speciaal een kerkelijke handeling, maar eerder een kwestie van burgerlijk fatsoen.

Fatsoen

Dat bepaalt ook het antwoord op de vraag wanneer een onttrekking 'geldig' is. In onze huidige samenleving is het normaal wanneer verenigingen de eis stellen dat lidmaatschap alleen schriftelijk kan worden opgezegd. Dan hoeft je als kerk ook niet met minder genoegen te nemen.

Wel kun je als kerk de bijbelse regel dat er twee getuigen nodig zijn voor een betrouwbaar oordeel, ook hier toepassen: wanneer ie-

mand tegenover twee ouderlingen, afzonderlijk of gezamenlijk, duidelijk heeft laten weten dat hij zich onttrekken wil, kan de kerkenraad besluiten om geen verdere verklaring te eisen. De kerkenraad heeft nu immers een be-

Wie zich probeert te onttrekken, verlaagt de kerk tot het peil van een gezelligheidsvereniging.

trouwbaar getuigenis over de bedoeling van betrokkene, en kan daarnaar handelen.

Maar het lijkt me altijd onjuist, wanneer de kerkenraad op grond van slechts één getuige ('ik heb die persoon opgebeld en hij zei: 'schrijf me maar uit') besluit om een onttrekking te constateren. Als de betrokkene later zou zeggen dat hij verkeerd begrepen is, heeft de kerkenraad geen been om op te staan: hij heeft te snel gehandeld.

Onbereikbaar

Maar wat moet je, als iemand je zelfs niet telefonisch te woord wil staan? Niet reageert op welke mail ook maar? Nooit thuis geeft als je aan de deur belt? Duidelijk een zeer onbevredigende situatie, waar geen kerkenraad in kan berusten. Maar wat dan? Tucht oefenen over iemand die totaal onbereikbaar is? Is dat geen slag in de lucht? Kun je dan niet beter aan de gemeente afkondigen dat betrokkene zich 'feitelijk' heeft onttrokken?

De Gereformeerde Kerken hebben bij hun beleidsvorming hierover beseft dat het een verhaal is met twee kanten. Enerzijds: een kerkenraad mag een lid van de gemeente niet zomaar 'schrappen', ook niet onder het mom dat die ander zich toch eigenlijk heeft onttrokken. Wanneer de betrokkene dat niet duidelijk als zijn wil heeft bekendgemaakt, mag je het hem ook niet in de mond leggen.

Anderzijds: het is moeilijk tucht oefenen over iemand die in de praktijk is verschrompeld tot een naam in een boekje, een telefoonnummer, een deur die nooit open gaat, een gezicht dat

alleen nog als vage herinnering bij sommigen aanwezig is. Het gevaar bestaat dat de kerkelijke tucht dan verwordt tot een blinde procedure. Met name voelde men die moeite bij de uiteindelijke afsnijding: dan worden er zware woorden gesproken, te zwaar als je het zegt

over iemand van wie je eigenlijk niets meer weet. De kerken hebben daarom de praktijk ontwikkeld dat er inderdaad een 'feitelijke onttrekking' wordt geconstateerd als iemand zich zodanig gedraagt dat hij voor de kerkenraad echt onbereikbaar is geworden. Bijvoorbeeld als hij met onbekende bestemming is vertrokken. En eventueel ook als hij alle ambtelijke contacten afhoudt. Tegelijk waar-schuwde men ervoor om deze mogelijkheid niet steeds verder op te rekken. De verleiding daartoe is duidelijk aanwezig: een onttrekking is voor alle partijen sneller afgewikkeld dan een kerkelijke tuchtprocedure. Daarom blijft van belang dat elke kerkenraad beseft dat alleen de kerkelijke tucht past bij het niveau van Christus' koningschap; een onttrekking is een plat onkerkelijk gebeuren.

Kerkelijk

Het verdient daarom aanbeveling om ook in het geval van moeilijk bereikbare gemeentelieden zolang mogelijk door te gaan op de kerkelijke weg van de tucht. Dat kan behoorlijk ver gaan, misschien zelfs tot het einde toe.

De eerste afkondiging (zonder naam) heeft zin: de gemeente wordt opgeroepen voor deze anonieme broeder (anoniem inderdaad, wie kent hem nog?) te bidden. Eventueel kan

men uit deze afkondiging de dreiging van uitsluiting nog weglaten. De tweede afkondiging (met naam) heeft eveneens zin: de kerkenraad kan de broeder niet meer bereiken, maar mis-

schien heeft iemand anders in de gemeente nog ingang? Ook nu kan aanpassing van de afkondiging nuttig zijn: laat de gemeente niet de indruk krijgen dat er al druk is vermaand, wanneer het probleem juist is dat elke vermaning onmogelijk is gemaakt. Verder is de ver-

Wat moet je als iemand je telefonisch niet te woord wil staan en nooit thuis geeft als je aan de deur belt?

eiste instemming van de classis zinvol: want de kerkenraad meent dat alle mogelijkheden zijn uitgeput, maar misschien zien andere ogen scherper? Het zal bovendien niet voor het eerst zijn dat het in stelling brengen van gemeente en classis de betrokken broeder er alsnog toe brengt om zijn zwijgen te doorbreken, veelal om aan te geven dat hij zich wenst te onttrekken. Maar misschien ook om nog een kleine opening te geven voor enig contact. Komt die opening er tot het einde toe niet, dan is er voldoende basis om tegen de gemeente te zeggen: we kunnen samen constateren dat deze broeder onbereikbaar is geworden; hij heeft zich feitelijk onttrokken. Mocht de betrokkene daar naderhand protest teken aantekenen ("ik heb nooit gezegd dat ik me wilde onttrekken!") dan kan de hele gemeente hem weerleggen: u hebt u echt onbereikbaar gemaakt.

Ook bij deze laatste afkondiging kan echter nog steeds in grote lijnen het formulier van uitsluiting worden gevolgd, dat immers zelf

ook verklaart: "dat N., die zichzelf reeds buiten de gemeente van Christus gesloten heeft, heden buitengesloten wordt" (Geref. Kerkboek, pag. 762). Wel is het goed wanneer er geen sterkere formuleringen worden gebruikt dan waar de betrokkene in zijn gedrag grond voor geeft. Maar wees ook weer niet te voor-

zichtig: ervaringen uit de tijd dat betrokkene nog wel aanspreekbaar was, of berichten over hem die via andere kanalen binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het stelselmatig weigeren van contact in dit geval niet berust op psychische labi-

teit of iets dergelijks, maar gerust mag worden uitgelegd als een minachting van God en zijn gemeente. Aan de vruchten kent men de boom: wanneer deze man zijn heil ondanks alles toch bij Christus zou zoeken, zou hij niet zo handelen als nu. Er is dan voldoende grond om bij de afsnijding te verklaren: "hij deelt niet meer in de geestelijke weldaden die God aan zijn gemeente schenkt".

Alleen de kerkelijke tucht past bij het niveau van Christus' koningschap; een onttrekking is een plat onkerkelijk gebeuren.

k.harmannij@upcmail.nl

Steunpunt Gemeenteopbouw

Jongerenwerk

Anne Jan Kruizinga

Het Steunpunt Gemeenteopbouw (SGO) is voor velen een begrip geworden. Er is bijna geen gemeente in Nederland die nog nooit met één van onze producten, trainingen of diensten te maken heeft gehad. En toch weet lang niet iedereen waarom dit steunpunt in het leven is geroepen.

Even terug naar onze basis. Het was de Generale Synode van Zuidhorn die in 2003 besloot tot de instelling van het Steunpunt Gemeenteopbouw. Bedoelt als 'een duidelijk en herkenbaar aanspreekpunt binnen onze kerken op het terrein van kerkelijk advieswerk met betrekking tot gemeenteopbouw'. En vanaf die tijd hebben de daaropvolgende synodes, waaronder die van Zwolle-Zuid 2008, deze visie als een opdracht herbevestigd. Een opdracht waar wij (medewerkers én diverse competente freelancers) gedreven mee aan het werk zijn. Tot eer van onze Heer en om Zijn kerken te dienen.

Jongerenwerk

Speciaal met betrekking tot de jongeren binnen onze kerken kregen wij van onze Generale Synodes de volgende opdracht mee: 'ontwikkel diensten en producten voor de kerken op het gebied van toerusting van jeugd en jongere(n)'. En met die opdracht heeft het SGO zich in de afgelopen jaren druk bezig gehouden. Tal van diensten en producten zijn er in de afgelopen jaren ontwikkeld en aangeboden aan de kerken. We hebben gekozen voor een brede aanpak en zijn actief op meerdere werkvelden zoals:

- geloofsopvoeding
- kinderen in de gemeente
- Bijbelstudie
- catechese

- jongerenpastoraat
- jongeren en diaconaat
- jeugdbeleid

Onze activiteiten richten zich op drie sporen:

1. Het toerusten van broeders en zusters die een taak hebben gekregen bij de begeleiding van kinderen en jongeren in onze kerken.
2. Het ontwikkelen en/of beschikbaar stellen van materialen en producten welke kunnen worden gebruikt bij de begeleiding van kinderen en jongeren in onze kerken.
3. Het adviseren van kerkenraden en/of jongerencommissies bij het opstellen en uitvoeren van een 'op maat' gemaakt jongerenbeleid.

Daarnaast geven we advies en ondersteuning bij specifieke projecten.

Jeugdbeleid en jeugdwerkadviseur

Regelmatig komt het voor dat kerken worstelen met zowel het maken als het uitvoeren van een eigen jongerenbeleid. En dat is ook niet gemakkelijk. Het jeugdbeleid binnen een gemeente moet geen eigen (geïsoleerd) leven gaan leiden. Op de één of andere manier zal het én moeten aansluiten bij de leefwereld van jongeren die leven in het jaar van onze Here 2008 én moeten aansluiten (beter is: deel uitmaken) van het eigen ge-

meentebeleid. Voordat zo'n beleid op papier staat en de goedkeuring van kerkenraad en gemeente kan dragen, zijn we meestal wel een tijdje verder. En, laten we eerlijk zijn, papier is gewillig.

Er zijn wel meerdere kerkelijke beleidsstukken uiteindelijk onderin de één of andere bureaula beland en vergeten. De opstellers van zo'n rapport teleurgesteld achterlatend.

Hoe zorg je er nu voor dat het afgesproken beleid ook daadwerkelijk de praktijk wordt? Niet iedere gemeente is in de positie dat zij een professionele jongerenwerker in dienst kan nemen die zo'n proces gaat begeleiden.

Wij beschikken over een netwerk van competente jongerenwerkers. Deze jongerenwerkers kunnen worden ingezet op de wat meer langdurige projecten. Ze kunnen de kerkenraad of jongerencommissie adviseren en helpen bij het opzetten van een verantwoord jeugdbeleid. Ook kunnen zij hen helpen om dat beleid te vertalen naar de gewenste praktijk. Eigenlijk een 'eigen' jongerenwerker die op afroep beschikbaar is. Voor dit soort structurele begeleidingsvormen hanteren wij aantrekkelijke tarieven. Meer weten? Maak gerust een afspraak voor een vrijblijvend intakegesprek!

Catechese en catecheseplatform

Nog zo'n 'jongerenonderwerp' waar meerdere kerkenraden zich over buigen (en soms het hoofd over breken). Zo zijn er enthousiaste voorstanders én absolute tegenstanders van geïntegreerd jongerenwerk (= catechisatie en vereniging in één). Ook zijn er in de afgelopen jaren meerdere nieuwe catechisatiemethodes ontworpen en op de markt gebracht. Sommige methodes zijn gemaakt en uitgegeven onder verantwoordelijkheid van een speciaal voor

dat doel opgerichte werkgroep, andere vanuit particulier initiatief.

Door ons werk in het land weten wij dat er nog veel meer catechisatiemethodes zijn. Daarnaast nog heel veel bewerkingen en/of aanvullingen op bestaande methodes. Of prachtige lessen over specifieke onderwerpen. Wat wij jammer vinden is dat deze producten vaak uitsluitend binnen één gemeente of

door één catecheet worden gebruikt.

Om die reden willen wij de komende tijd proberen om al deze (particuliere) initiatieven digitaal bij elkaar te brengen. Een soort van digitale catecheseplatform waar iedereen vrij kan rondneuzen op zoek naar een product of werkvorm welke hij of zij denkt te kunnen gebruiken.

Mocht u materiaal voor dit doel beschikbaar willen stellen dan verzoeken wij u deze producten digitaal te sturen naar: sgo@gbouw.nl. Liever eerst even overleggen? Neem gerust contact met ons op.

Hoe zorg je ervoor dat
beleid praktijk wordt?

Adresgegevens Steunpunt Gemeenteopbouw

Steunpunt Gemeenteopbouw
Postbus 499
8000 AL Zwolle

Bezoekadres: Burg. Vos de Waelstraat 2
Telefoon: 038-4270400
Fax: 038:4270401
E-mail: sgo@gbouw.nl

Website:
www.steunpuntgemeenteopbouw.nl

Diaconaat

Hoe benut diaconie algemene instellingen?

Dirk-Albert Prins

Over verslaving, bemoeizorg en weggemoffelde problemen

Regelmatig ontvangt Diaconaal Steunpunt radeloze diaconieën die wel weten welke hulp goed zou zijn, maar te maken hebben met ongemotiveerde gemeenteleden of mensen van buiten. Een veel gestelde vraag is: 'kan De Driehoek niet eens langskomen om de mensen uit te leggen dat hulp goed voor hen is, want onze arm is te kort'. In de regel is dat niet haalbaar.

In onze maatschappij vallen nogal wat mensen tussen wal en schip. Ook in onze kerken kennen we tal van voorbeelden. De diaconie weet er alles van en is er vaak heilzaam bij betrokken. Helaas zijn veel situaties te complex om als diaconie en gemeente geheel op te pakken. Denk aan verslavingen, verwaarlozing, geweld en dergelijke. Gelukkig kennen 'we' een heel pallet aan christelijke hulpverlening die kan ondersteunen in moeilijke situaties. De Driehoek, SGJ en Eleos zijn zo enkele voorbeelden. Het is goed om als diaconie te beseffen dat de eigen identiteit belangrijk is, maar dat daarbuiten veel organisaties zijn die een prima deel van de oplossing kunnen vormen. Kwaliteit staat voorop en kan hand in hand met identiteit. In dit artikel rond de trefwoorden bemoeizorg en verslaving meer.

Kerk als buddy

Belangrijk bij het doorverwijzen naar 'seculiere' of algemene instellingen is dat het geen afschuiven wordt. De term 'samenwerken met' borgt dat de oplossing van het maatschappelijke probleem niet leidt tot een 'spiritueel probleem' als gevolg. De kans is namelijk groot dat door hulp vanuit algemene

hulpverlening het reddende geloof in God in de verdrukking komt wanneer de problematiek samenhangt met ingrijpende vragen in het leven. Denk aan rouw, relaties, sociaal netwerk, zingeving e.d. Juist mensen in kwetsbare posities hebben christenen nodig aan wie ze zich kunnen optrekken. De kerk zal er dus voor moeten zorgen dat ze in het proces altijd een rol blijft spelen. Juist het steunen en reflecteren rond het proces van de hulpverlener kan van grote waarde zijn. Dat is wat anders dan de hulpverlener voor de voeten lopen en tegenstrijdige adviezen geven. De kerk in de rol van buddy die meeloopt in het hulpverleningsproces. Het spreekt voor zich dat dit vooral fijngevoeligheid en luistervaardigheid vraagt, kortom oprechte aandacht.

Samenwerking

Samenwerken met algemene organisaties, wanneer christelijke hulp wegens specifieke complexiteit of afstand niet direct voorhanden is, kan een prima oplossing zijn voor complexe problemen. In de inleiding werden al enkele voorbeelden genoemd, alcoholverslaving en verwaarlozing. Vaak komen deze in combinatie voor, met dikwijls een onderliggend probleem, b.v. onverwerkte rouw, teleurstelling, eenzaamheid.

Niet alles alleen doen

Bemoeizorg

In situaties dat mensen moeilijk te bereiken zijn, wanneer ook pogingen tot contact van kleders op niets uitlopen, is het mogelijk om de plaatselijke/regionale bemoeizorg in te seinen. Bemoeizorg is gespecialiseerd in het leggen van contact met 'zorgwekkende zorgmijders' om deze vervolgens toe te leiden naar reguliere (evt. christelijke) hulpverlening. Dus vooral bedoeld voor die mensen die door anderen al zijn afgeschreven, die niet te overreden of zelfs niet te bereiken zijn. Ook binnen kerken kennen we dergelijke 'hoofdpijn-adressen'.

Door samenwerking wordt de identiteit geborgd

Afkicken mogelijk?!

Soms hoor je interessante citaten. B.v. Keith Bakker in een gesprek met Andries Knevel. Keith was al jaren zwaar verslaafd aan hard drugs. Op een gegeven moment melde hij zich aan om af te kicken. De reactie die hij kreeg van de hulpverlening was, 'jij kan beter gebruik maken van onze gratis-heroin-verstrekking, want afkicken zal jou toch niet lukken'. Jaren later heeft de inmiddels afgekicke Keith Bakker zelf een organisatie voor hulp bij verslaving opgericht, want afkicken bleek tóch mogelijk. Met Gods hulp zoals hij zelf getuigt. Dit voorbeeld is geen diskwalificatie van reguliere hulpverlening, maar geeft de weerbarstigheid van de problematiek weer en het belang van de motivatie van de cliënt zelf.

Afkicken zal jou toch niet lukken

Oriënteren

Kom je in de eigen omgeving mensen tegen die duidelijk slachtoffer zijn van hun verslaving of agressie, oriënteer je dan goed op de verschillende hulpverleningsvormen die in de regio voorhanden zijn. Eerst vrijblijvend advies vragen bij een gespecialiseerde organisatie kan natuurlijk altijd. Niet iedere regio kent b.v. bemoeizorg als een zelfstandige organisatie. Soms

zit het verstopt in (gespecialiseerde) thuiszorg, valt het onder de GGD of is er een CAD voor deze problematiek.

Uiteraard is het ook altijd goed om zelf of via andere vertrouwelingen het probleem bespreekbaar te maken of in ieder geval te laten onderkennen. Dit maakt vervolgstappen een stuk toegankelijker. Maar zie er op toe dat er vervolgens hulp wordt gezocht en ingeschakeld.

Christelijke Organisaties

Er zijn verschillende christelijke organisaties die in de genoemde problematiek een rol kunnen spelen. Soms adviserend, soms uitvoerend. Soms vanuit als professie, soms vrijwillig: Kerk of Diaconie, De Driehoek, Eleos, Ter Wille, Stichting Voorkom, De Hoop, Leger des Heils, Stichting Present, Stichting Hip, Het Passion e.a.

Algemene Organisaties

Er zijn verschillende algemene (vaak landelijke) organisaties die in de genoemde problematiek een rol kunnen spelen. Soms adviserend, soms uitvoerend: CAD (Centrum Alcohol en Drugs), (Gespecialiseerde) Thuiszorg, Meld- en Actiepunt Bemoeizorg, GGD (Gemeentelijke GezondheidsDienst), AMK (Advies en Meldpunt Kindermishandeling), Woningbouwcorporaties / Sociale Dienst / Schuldhulp / Politie / ..., (Algemeen / Chr.) Maatschappelijk werk, Vrijwilligerscentrale

Zonder schroom

Schroom dus niet om contact op te nemen of hulp in te roepen. De diaken is vooral een coördinator en hoeft niet alles zelf te doen om tot zegen te zijn. In een volgend artikel wordt het instrument Bemoeizorg uitgelegd. Een aanpak die qua houding veel overeenkomsten heeft met diaconaat, toch?

Bijbel op bezoek

Mijn hart en mijn lijf

Psalm 84:3

Hans Slotman

'Wat zie je er leuk uit' – twee vriendinnen van vijftien begroeten elkaar vlak voor schooltijd. Ze verwoorden wat in onze samenleving erg belangrijk wordt gevonden: er leuk en goed uitzien! Niet iedereen wordt daar gelukkig van. Nogal wat vrouwen (en mannen?) zijn onzeker over hun uiterlijk. Ze voelen de keurende ogen van anderen over hun lichaam gaan en vrezen het oordeel: afgekeurd! - voldoet niet aan het schoonheidsideaal.

In Psalm 84 is iemand op weg naar de tempel in Jeruzalem. Zijn verlangen naar Gods woonplaats is intens. Lees maar mee: 'Van verlangen smacht mijn ziel naar de voorhoven van de HEER. Mijn hart en mijn lijf roepen om de levende God'.

Lichaam

Zie jij wat ik zie? Ik las er eerst overheen, maar opeens trof het me: Mijn hart *en mijn lijf* roepen om de levende God. Dat mijn h art met de Here te maken heeft, wist ik wel. Het is me van jongsaf aan duidelijk geworden: *blij blij, m'n hart is altijd blij!* Geloven heeft met je binnenkant te maken. Maar kijk: Psalm 84 heeft het ook over het lichaam! Ook m'n *lijf* roept om de levende God! Geloven heeft dus niet alleen met je binnenkant, maar ook met je buitenkant, je lichaam te maken. Ik weet, dat staat ook in onze geloofsbelijdenis: *Ik geloof de opstanding van het vlees*. En in Zondag 22 van de HC belijden we dat *'ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zal worden'*. Toch vraag ik me af of dit onderdeel van ons geloofs-belijden voldoende deel uitmaakt van onze geloofsbeleving.

Schoonheidsideaal

In onze maatschappij gelden hoge schoonheidsidealen. Als je niet aan deze schoonheidsidealen voldoet (en wie voldoet er wel aan?), kun je het gevoel krijgen dat je er buiten staat. Dat je niet mee mag doen. Maar bij God mag je thuiskomen met je hart en met je lijf!

God zegt: 'Kom maar met je binnenkant  n met je buitenkant! Met beide ben je meer dan welkom. Heb je krassen op je ziel? Kom maar! Voldoet jouw lichaam niet aan de schoonheidsidealen? God zegt: toch ben je bij Mij welkom! Je mag thuiskomen bij de HEER zoals je bent. Met je lichaam en met je ziel. Gewoon zoals je bent. Zo is onze God.

Echtscheiding

Als Christenen uit elkaar gaan...

Hoe gaat de kerk om met een echtscheiding

Ineke van Dongen, Henk Messelink en Dirk-Albert Prins

Het huwelijk is een instelling van God, wordt in onze kerken beleiden. Toch neemt net als in de samenleving het aantal echtscheidingen in de kerk toe. Is dit afglijden, erosie van de christelijke moraal? Of is er iets anders aan de hand? Een lastige vraag voor de kerken. Wat is de stijl van het Koninkrijk als het gaat om het huwelijk? En wat is de stijl van het Koninkrijk als het gaat om een echtscheiding? Begin 2009 wordt hierover een aantal regiobijeenkomsten belegd.

De Driehoek, Diaconaal Steunpunt, de Predikantenvereniging en de Raad van Advies Huwelijk en Echtscheiding organiseren, in samenwerking met advocaat Jan Willem van Dommelen voor de juridische ervaring, bijeenkomsten onder de titel 'Als Christenen uit elkaar gaan'. Ja, wat dan? En, als de scheiding een feit is, hoe gaat de gemeente hier dan mee om? Tijdens deze avonden zal het geschetste onderwerp worden belicht vanuit theologische, pastorale en diaconale invalshoek. Dit wordt aangevuld met voorbeelden uit de juridische praktijk. Scheiden in de stijl van het Koninkrijk, kan dat? Ontdek het en leer hierover in het begin van het nieuwe jaar. Het beloven leerzame avonden te worden voor alle ambtsdragers en andere geïnteresseerden uit de gemeenten.

De avonden zullen plaatsvinden op: 15 januari in Zwolle (Berkum), 29 januari in Amersfoort (Martuskerk), 5 februari in Groningen (zuid) en 12 februari in Ridderkerk. De avonden beginnen rond 19.30 uur en duren tot ongeveer 22.00 uur.

Aanmelden is nodig i.v.m. de zaalruimte en catering. U kunt zich aanmelden voor een van deze bijeenkomsten via www.diaconaal-steunpunt.nl, kijk bij bijeenkomsten.

Ineke van Dongen is PR-medewerker bij De Driehoek, Henk Messelink is predikant te Zwolle-Zuid en Dirk-Albert Prins is werkzaam bij het Diaconaal Steunpunt

Diaconaat

Bemoeizorg als diaconaal instrument voor onbereikbare problemen

Kennismaking met een vak apart

Dirk-Albert Prins

Om een beter beeld te krijgen van de rol van bemoeizorg volgt een compilatie van informatie op internet, van ggdzeeland en bemoeizorg.nl. Er zijn opvallende overeenkomsten met diaconaat! Vul voor jezelf eens diaken in als je het woord bemoeizorg tegenkomt. Loopt het verhaal dan nog of wordt het te complex?

Een Meld- en Actiepunt Bemoeizorg is een meldpunt voor verwijzing en begeleiding van 'zorgmijders' en veroorzakers van overlast. Het Meld- en Actiepunt Bemoeizorg richt zich op inwoners met problematiek op meerdere terreinen. Veelal betreft het een combinatie van psychiatrische of psychosociale problemen en problemen op het gebied van huisvesting, financiën en verslaving. Daarnaast gaat het om mensen die zelf niet (meer) in staat zijn de benodigde hulp in te schakelen en een gevaar vormen voor zichzelf of overlast veroorzaken voor hun omgeving.

Toeleiden

Het doel van het team bemoeizorg is toeleiden naar reguliere zorg van mensen die zelf geen hulp zoeken, maar wel hulp nodig hebben. Mensen in psychische of sociale nood. Of bijvoorbeeld nood als gevolg van een verslaving of een lichamelijke handicap. Een combinatie van deze oorzaken kan natuurlijk ook. Van deze problemen kunnen mensen in de war zijn of in een isolement raken. Ze vereenzamen of verwaarlozen zichzelf. Veelal kunnen ze op niemand terugvallen. Tot overmaat van ramp ziet hun directe omgeving ze vaak als ongewenst en als overlast. En ook de normale zorg, zoals een huisarts, lijkt volle-

dig onbereikbaar. Kortom, mensen die hulp nodig hebben maar zelf deze niet willen, kunnen of durven te vragen.

Trefwoorden bij de 'tak van sport'

Outreaching bezig zijn: het kantoor uit en de straat op. Bemoeizorg is dynamisch, heftig en hard werken. De meeste energie gaat in contactleggen zitten. Dat duurt vaak maanden, soms zelfs jaren, omdat het vertrouwen van mensen in anderen, in de hulpverlening, dikwijls is geschaad. Je moet flexibel zijn, doorbijten en nadrukkelijk gebruik maken van het netwerk van mensen om je doel te bereiken. Ervaring, know how en gedrevenheid zijn hier een absolute must.

Voldoening

Door creatief te zijn en vol te houden komen klanten in beweging die door alle anderen al waren opgegeven. Waar nodig worden onorthodoxe methodes gebruikt. Als het nodig is worden chocoladebollen gekocht om bij iemand binnen te komen. Het maakt niet uit, als eenmaal ergens op wordt afgestapt, wordt volgehouden. Bemoeizorgers zijn pitbulls.

Schiet hulpverlening tekort?

Bemoeizorg is het gevolg van de regel-

geving in dit land dat klanten een hulpvraag moeten kunnen formuleren om in aanmerking te komen voor zorg. De doelgroep valt daarvoor buiten de boot in de reguliere zorg, die gestuurd wordt door regels, productiecijfers, DBC's e.d. Bij bemoeizorg is de klant leidend. Daar is ook tijd voor, dat is essentieel. Als het nodig is, wordt iemand vier keer op een dag opgezocht; in de reguliere zorg kan dat niet, zeker niet met de intredende marktwerking. Bij regelmatige 'no show' worden klanten daar uitgeschreven, terwijl dat bij bemoeizorg juist een reden is om erop af te gaan.

Wederzijds leren

Outreaching werken levert op termijn veel meer op en kost minder. Vanuit de kennis van iemands leefwijze, z'n omgeving, z'n netwerk kun je beter aansluiten op zijn werkelijke noden. Daarmee kun je vaker voorkomen dat iemand een zogenoemde 'draaideurklant' wordt. Bemoeizorg kan wel iets leren van de gestructureerde aanpak rond aanmeldingsprocedures, begeleidingsplannen en dergelijke. Een beetje structuur in een hectische tak van sport kan geen kwaad. Zolang het de flexibiliteit van bemoeizorg maar niet aantast.

Wanneer bemoeizorg

Neem WEL contact met bemoeizorg op in de volgende situaties mét (dreigende) overlast: Grove verwaarlozing of vervuiling van mensen die op straat moeten leven. (Aanwezigheid van dak- en/of thuislozen), Grove verwaarlozing of vervuiling van mensen in woningen, Drugs-, medicatie- en alcoholmisbruik in een woning of op straat, Straatprostitutie, Ernstige vereniging, (Vluchtelingenproblematiek), Mensen die een gevaar voor zichzelf of hun omgeving vormen

Procedure

Na een melding bekijkt een Bemoeizorgteam eerst of zij de zaak zelf gaat behandelen, alleen advies geeft of de zaak doorverwijst naar een andere hulpverleningsinstantie.

Anonieme meldingen worden niet in behandeling genomen. Indien iemand niet wil dat zijn naam bekend wordt bij degene die hij/zij

aanmeldt, kan daar met het Meld- en Actiepunt Bemoeizorg een afspraak over worden gemaakt. Wanneer het Bemoeizorgteam zelf aan de slag gaat, dan doet zij dat bij voorkeur vanuit een bezoek op locatie en indien mogelijk met medewerking van mensen uit de directe omgeving (familie, buurtbewoners).

In overleg met alle partijen wordt het probleem bekeken en nagegaan welke oplossing het beste is. Dat kan zijn ondersteuning, begeleiding of opvang. Daarnaast regelt zij contacten met bijvoorbeeld de sociale dienst, thuiszorg of huisarts of andere instellingen.

In het uiterste geval kan een dwangmaatregel noodza-

kelijk zijn. Een dwangmaatregel kan zijn een gedwongen schoonmaak of ontsmetting, een gedwongen opname in een psychiatrisch ziekenhuis, het aanstellen van een bewindvoerder of een ondercuratelestelling.

De melding wordt afgesloten wanneer het plan van aanpak gerealiseerd is. Indien één van de partijen zich niet kan houden aan de afspraken of wanneer de cliënt verdere zorg weigert, zal het meldpunt opnieuw worden ingelicht. Voordat de melding wordt afgesloten neemt het meldpunt eerst contact op met de klachtmelder om te zien of de overlast is afgenomen en of men tevreden is met de gekozen aanpak. Het doel is hoe dan ook te komen tot een aanvaardbare leefsituatie voor zowel de persoon in kwestie als voor de directe omgeving.

Mensen met vaak een combinatie van problemen

Contact leggen duurt soms maanden

Generaal Diaconaal Deputaatschap

Gereformeerde diaken is vitaal, maar nog te weinig zichtbaar

GDD herkent conclusies uit onderzoek Leidinggeven aan Liefdewerk

Kees van Dusseldorp

Een breed empirisch onderzoek naar het functioneren van de diakenen in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) maakt duidelijk dat diakenen in belangrijke mate optreden als uitvoerders van hulp en ondersteuning aan gemeenteleden. Zij doen dat over het algemeen naar tevredenheid, ook in gecompliceerde situaties. Tegelijk komen diakenen onvoldoende toe aan het stimuleren van de gemeente als diaconale gemeenschap, zowel naar binnen als naar buiten. Omdat dit een wekkerend aandachtspunt is, wordt het tijd voor een fundamentele gesprek over het profiel van de diaconie.

In opdracht van het Generaal Diaconaal Deputaatschap (GDD) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt is een uitgebreid onderzoek gedaan naar het functioneren, de taakopvatting en de (gewenste) competenties van diakenen. Het onderzoek (het eerste in z'n soort) is in 2007 uitgevoerd door prof. dr.R.Kuiper en ir.C.Roorda-Lukkien namens het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken van de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle. Het GDD wilde een duidelijker beeld van de gereformeerde diaken, mede in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen en de visie op het diaconaat (van de kerk) in de lokale omgeving. Naast literatuuronderzoek is een empirisch onderzoek uitgevoerd en de resultaten zijn besproken met diakenen en andere deskundigen uit het diaconale veld. Uiteindelijk heeft het onderzoek geresulteerd in het rapport 'Leidinggeven aan liefdewerk. Een onderzoek naar taken en competenties in de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt'.

Bestuurlijke competenties

In het rapport wordt een schets gegeven van de veranderingen in de samenleving die gevolgen hebben voor het diaconaat van de gemeenten en daarmee ook voor de taken en de competenties van de diakenen. Het onderzoek laat zien, dat diakenen in belangrijke mate de uitvoerders zijn van het diaconale werk in de gemeente. Over de hulp die zij bieden (in meestal gecompliceerde situaties), zijn gemeenteleden tevreden. Maar aan het stimuleren van de gemeente als geheel komen zij onvoldoende toe. Vanuit het nieuwe beroep dat de samenleving doet op de kerken, komt de vraag naar de inrichting van de diaconale organisatie aan de orde. Diakenen hebben een onduidelijk beeld van de consequenties van de WMO voor lokaal diaconaal werk. Wil men gemeenteleden hiervoor mobiliseren, dan zullen specifieke bestuurlijke competenties binnen een diaconie gezocht en benut moeten worden.

Stimuleren van de gemeente
vraagt meer aandacht

Voortgaande verandering

Het GDD is van mening dat het rapport een goede plaatsbepaling van de gereformeerde diakenen anno 2008 geeft. De conclusies worden in voldoende mate gedragen door het onderzoek. Het rapport maakt duidelijk, dat de veranderingen in de samenleving en de kerken tot veranderingen in het functioneren van diakenen en diaconieën (moeten) leiden. De aanbevelingen zijn grotendeels gericht op nadere bezinning op het ambt van diaken, het concept van de diaconale gemeente, de structuur van een lokale diaconie en de vormen van extern diaconaat in de lokale omgeving. Het GDD gaat met deze aanbevelingen inhoudelijk aan het werk. Het Diaconaal Steunpunt organiseert in dat kader in november enkele avonden voor diakenen om over dit rapport door te praten.

Adresgegevens

Diaconaal Steunpunt

www.diaconaalsteunpunt.nl

diaconia@gbouw.nl

Tel. 038-4270480

Postbus 499

8000 AL Zwolle

Telef. avondsprekuur
dinsdag 19.00-20.00 uur
ook via 038-4270480

Bezoekadres

Burg. Vos de Waelstr. 2

Fax 038-4270401

Diaconaal consulent

Dirk-Albert Prins

Meer informatie vindt u op: www.diaconaalsteunpunt.nl, daar is ook het rapport te bestellen.

*Ds. Kees van Dusseldorp is voorzitter van het
Generaal Diaconaal Deputaatschap (GKv) en
predikant te Capelle*

Meldpunt seksueel misbruik in kerkelijke relaties

Bij Het Meldpunt kunnen mensen (eventueel anoniem) terecht die slachtoffer zijn geworden of dreigen te worden van seksuele intimidatie en/of misbruik door iemand die binnen de kerkgemeenschap een bepaalde functie bekleedt.

Het Meldpunt is een stichting waarin de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken samenwerken.

Mailen?

hulp@gmdmeldpunt.nl

Bellen?

Op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur: 038 - 423 21 25

Internetadres: www.gmdmeldpunt.nl

